

Elämäni Sankari ry

RAPORTTI OPETUSHALLITUKSEN TUKEMISTA EHKÄI-
SEVÄN PÄIHDETYÖN TOIMINNOISTA VUONNA 2009

Sisältö

1 HANKKEEN TAUSTA.....	1
2 HANKKEEN TAVOITTEET JA RAKENTEET	2
2.1 Hyvinvointikyselyt	3
2.2 Kohdennettu työskentely kouluissa	3
2.3 Vanhempainillat	4
2.4 Liikuntatapahtumat	5
3 TYÖSKENTELYN TULOKSIA	5
3.1 Virolahden ja Miehikkälän ylä- ja alakoulut sekä lukio	6
3.2 Hausjärven koulu.....	6
3.3 Harjunrinteen koulu	7
3.4 Karan koulu	8
3.5 Lopen yläkoulu	8
3.6 Pohjolanrinteen koulu	9
3.7 Sankarisählyturnaus	9
3.8 Palaute yhteistyökoulujen rehtoreilta	9
4 TOIMINNAN JATKUVUUS JA JOHTOPÄÄTÖKSET	10
LIITTEET	12

1 HANKKEEN TAUSTA

Vuonna 2008 Elämäni Sankari ry käynnisti Opetushallituksen myöntämän 20 000 euron avustuksen turvin ehkäisevän päihdetyön ”Valitsen itse” –hankkeen Enontekiöllä, Hyvinkäällä, Kotkassa ja Muurolassa. Kyseessä oli yläkoulujen ja lukioiden oppilaille suunnattu hanke, joka noudatti Lappeenrannassa vuosina 2006–2008 pilotoitun ”Valitsen itse” –hankkeen hyväksi koettuja rakenteita. Kyseessä oli pilottikokeilu, jossa hankkeen toimintoja kopioitiin räätälöitynä uusille paikkakunnille. Hankkeessa mukana oli jokaisen kohdekunnan yksi yläkoulu ja yksi lukio. Toiminnot eivät korvanneet mitään kaupungille kuuluvaa palvelua, vaan täydensivät niitä kumppanuusperiaatteella.

Hanke toteutettiin onnistuneesti ja sen innoittamana Elämäni Sankari ry ja Hyvinkään kaupungin sivistystoimi allekirjoittivat laajemman yhteistyösopimuksen Hyvinkäällä tapahtuvista ehkäisevän päihdetyön toiminnoista. Myös Kotkan seudulla toiminta poiki laajennusta läheisen Virolahden sekä Miehikkilän alueelle. Hankkeidemme raportteihin voi tutustua Internet-sivuillamme osoitteessa www.sankarit.net.

Vuonna 2009 Elämäni Sankari ry:n ajatuksena oli hankkeen jatkaminen kaikilla niillä paikkakunnilla, joilla toiminnot oli aloitettu vuoden 2008 aikana. Lisäksi tarkoituksena oli laajentaa toimintaa siten, että ainakin Kotkassa toiminnot olisi laajennettu koskettamaan useampaa yläkoulua ja lukiota, ja mukaan oltiin tavoittelemassa myös kokonaan uutta paikkakuntaa.

Opetushallituksen avustus vuodelle 2009 jäi kuitenkin arvioitua selkeästi vaatimattomammaksi ja hankkeen suunnitelmat oli aloitettava lähes täysin uudestaan. Elämäni Sankari ry:n perusrahoituksen turvin hanke ei ollut mahdollista toteuttaa, joten yhteistyökuntien maksettavaksi jäi edellisvuoteen verrattuna huomattavasti suurempi osuus. Tästä syystä kaikki edellisvuonna mukana olleet kunnat joutuivat vetäytymään hankkeesta, lukuun ottamatta Hyvinkäätä, jonka kanssa oli solmittu Opetushallituksen avustuksesta riippumaton yhteistyösopimus.

Opetushallituksen vuonna 2009 myöntämä 5.000 euron avustus käytettiin toimintoihin kunnissa, joiden kanssa oli neuvoteltu hankkeen laajennusta ajatellen, eli Hausjärvellä, Lopella, Miehikkälässä, Riihimäellä ja Virolahdella. Käytännössä rahoitus jouduttiin kuitenkin

kin rakentamaan muilla keinoin ja Opetushallituksen avustus oli vain murto-osa kokonaisbudjetista. Riihimäen seudulla (Hausjärvi, Loppi, Riihimäki) keskeisimmäksi yhteistyötahoksi kuntien sivistystoimien ohella nousi Riihimäen Rotaryklubi ja Hausjärvi-Riihimäki Rotaryklubi, jotka sekä rahoittivat toimintaa, että hoitivat varainkeruuta. Virolahdella ja Miehikkälässä suurimman osan rahoituksesta järjestivät Virolahden ja Miehikkälän kunnat.

2 HANKKEEN TAVOITTEET JA RAKENTEET

Riihimäen seudulla hankkeesta käytetään nimitystä ”Valitsen itse” –nuorisoprojekti. Projektissa mukana ovat alueen kaikki yläkoulut, eli Hausjärven, Harjunrinteen, Karan, Lopen ja Pohjolanrinteen koulut. Toiminta on kohdennettu 7. luokille ja vuoden 2009 aikana toiminnot on käynnistetty Lopen ja Pohjolanrinteen kouluilla. Lopuilla kouluista toiminnot sijoittuivat aikataulullisista syistä kevätkaudelle 2010 ja yhteistyöllä pyritään 2-3 vuoden yhteistyöhön toimintojen vaikuttavuuden aikaansaamiseksi.

Virolahdella ja Miehikkälässä toiminta kohdistui kaikkiin kouluihin, joita ovat Klamilan, Kirkonkylän, Muurikkalan, Suur-Miehikkälän ja Virojoen alakoulut, sekä Miehikkälän yläaste ja Virolahden yläaste ja lukio. Toiminnot toteutettiin pääosin vuoden 2009 aikana, mutta joitakin toimintoja siirrettiin vuoden 2010 puolellekin.

Hankkeiden hyödynsaajat muodostuvat alueiden asukkaista, kohdennetun työskentelyn kohderyhmistä, palvelujärjestelmästä sekä hankkeen toteuttajista. Toimintaprosessien suunnittelussa on hyödynnetty toimijoiden kokemusperäinen tieto ja taito. Tietoperustana ovat olleet THL:n kouluterveyskyselyt sekä projektissa hyvinvointi- ja palautekyselyiden avulla kerätty tuore tieto.

Hankkeen tavoitteena on:

1. lisätä kohderyhmän valmiuksia elämänhallintaan
2. vahvistaa kielteistä asennoitumista päihteisiin
3. vähentää sekä lopettaa päihteiden käyttöä
4. edistää terveystietämystä ja lisätä päivittäistä liikuntaa
5. tukea ja vahvistaa vanhempia/hoitajia kasvatustehtävässä
6. tukea koulujen päihdeohjelman ja terveystiedon toteutumista käytännössä

7. tukea oppilashuoltoryhmien toimintaa
8. tukea ja kehittää alueellista ehkäisevää päihdetyötä

2.1 Hyvinvointikyselyt

Kohdennetun työskentelyn tärkeimpänä tietoperustana olivat koulukohtaiset hyvinvointikyselyt. Hyvinvointikysely on Internet-kysely, jossa koulujen oppilaat vastaavat päihteisiin ja terveyskäyttäytymiseen liittyviin kysymyksiin. Hyvinvointikysely noudattavaa kouluterveyskyselyn sisältöjä, mutta on lyhyempi. Kyselyjen hyöty perustui siihen, että työskentelyssä hyödynnettiin tuoretta tietoa. Esimerkiksi kouluterveyskyselyyn verrattuna tulosten analysointiin päästään huomattavasti nopeammin. Lisäarvona on se, että alueellisen ehkäisevän päihdetyön keinoja sekä tavoitteita päästään kehittämään ja mittaamaan, jos kyselyjä toteutetaan pitkällä aikavälillä. Erityinen lisäarvo on myös se, että kyselyyn vastasivat 7. luokkien oppilaat, jotka eivät vastaa kansallisiin kyselyihin. Kaiken kaikkiaan kyselyyn vastasi kaikki yhteistyökoulujen 5. – 9. luokkien, sekä lukioiden oppilaat, riippuen kussakin koulussa olevista luokka-asteista.

Hyvinvointikysely toteutettiin Virolahdella ja Miehikkälässä jo syksyllä 2008, ja Riihimäen seudulla aina noin kahta viikkoa ennen kohdennettua luokkatyöskentelyä, eli syksyllä 2009 ja keväällä 2010.

2.2 Kohdennettu työskentely kouluissa

Kohdennettu työskentely eli ryhmäinterventio toteutettiin Miehikkälän kouluissa keväällä 2009 jo ennen Opetushallituksen avustuspäätöstä ja Virolahdella syksyllä 2009. Kohdennettu työskentely toteutettiin luokkakohtaisesti peruskoulussa ja vuosikursseittain lukiossa. Ryhmäinterventioiden sisällöt vaihtelivat koulu- ja luokka-asteikohtaisesti, sillä ne räätälöitiin hyvinvointikyselyiden sekä ikäryhmän perusteella. Keskustelun herättäjänä käytettiin ikäryhmästä riippuen erilaisia lyhytelokuvia tai toiminnallista peliä.

Oppitunnin aikana 5.–9. luokan oppilaille sekä lukiolaisille esiteltiin hyvinvointikyselyn tuottamia tuloksia ja heidän kanssaan keskusteltiin johtopäätöksistä. Keskusteluissa oppilailla oli käytössään interaktiivinen äänestyslaitteisto, jota käytettiin siten että oppilaille heijastet-

tiin kysymyksiä tai väittämiä videotykillä valkokankaalle. Oppilaat vastasivat valitsemalla äänestyslaitteesta sopivan vaihtoehdon ja luokan tulos heijastettiin tämän jälkeen prosentteina kaikkien nähtäväksi. Tuloksesta keskusteltiin oppilaiden kanssa ja näin toteutettiin samalla ryhmään tai yksilöön kohdistunut lyhytneuvonta eli ryhmäinterventio. Tulokset jäävät talteen, joten niiden avulla kerättiin myös oppilaiden palaute toiminnan tarpeellisuudesta. Luokkatyöskentelyn tulokset on toimitettu jälkikäteen koottuina ja koulu- ja/tai luokka-kohtaisina kohdekouluille, jotka voivat käyttää niitä esimerkiksi oppilashuoltoryhmän toiminnan tukena. 1.–4. luokkalaisten kanssa terveysteemaa käsiteltiin leikin ja pelin avulla.

Riihimäen seudulla kohdennettu työskentely eli ryhmäinterventio toteutettiin luokittain koulujen 7. luokkalaisille. Tilaisuuksien sisällöt räätälöitiin hyvinvointikyselyjen tulosten perusteella. Menetelminä oppitunneilla käytettiin päihdekeskustelun virittämiseksi tarkoitettua lyhytelokuvaa, sekä interaktiivista äänestysmenetelmää, jossa oppilaat käyttävät äänestyslaitteita ilmaistakseen kantansa esitettyyn kysymyksen reaaliajassa anonyymisti. Vastausjakauma heijastetaan valkokankaalle ja tuloksesta keskustellaan. Lisäksi oppitunneilla tehtiin ryhmätöitä. Järjestömme oli myös koulujen oppilashuoltoryhmien käytävissä mm. tulosten analysoimisessa sekä ulkopuolisen asiantuntijatahona. Tämän hankkeen myötä näitä oppilashuoltoryhmä vierailuja tuli kaikkiaan 4 kpl.

2.3 Vanhempainillat

Kaikilla kohdekouluilla on ollut mahdollisuus saada Elämäni Sankari ry:n asiantuntija puhumaan vanhempainiltaan, jossa käsitellään työskentelyjen tuloksia sekä tuetaan vanhempia kasvatustehtävässään. Osallistujille esitellään hyvinvointikyselyn koulukohtaisia tuloksia sekä kerrotaan kohdennetun työskentelyn sisällöstä. Koulujen vanhempainillat ovat hyviä tilaisuuksia käsitellä päihteisiin liittyviä kysymyksiä yhdessä vanhempien kanssa.

Miehikkälän alueella järjestettiin kaikkien alueen koulujen yhteinen vanhempainilta jo keväällä 2009. Tuota iltaa lukuun ottamatta vanhempainiltojen järjestäminen siirrettiin koulujen toiveesta vuodelle 2010. Riihimäen seudulla Elämäni Sankari ry:n asiantuntija on käyttänyt puheenvuoron yhdessä tai useammassa vanhempainillassa lähes kaikilla kohdekouluilla. Osallistujille esiteltiin hyvinvointikyselyn koulukohtaisia tuloksia sekä kerrottiin kohdennetun työskentelyn sisällöstä ja kokemuksista. Elämäni Sankari ry:n edustus on ollut

mukana yhteensä kuudessa vanhempainillassa Riihimäellä ja Lopella. Tämän hankkeemme myötä pidetyissä vanhempainilloissa olemme tavoittaneet kaikkiaan noin 380 vanhempaa.

2.4 Liikuntatapahtumat

Elämäni Sankari ry:n toiminnan kivijalkana on liikunnan ja valistustyön yhdistäminen. Liikunnan ja harrastusten merkityksen korostaminen näkyy vahvasti yhdistyksen työssä. Siksi hankkeeseen on osana kuulunut myös jonkinlainen liikuntatapahtuma. Virolahden ja Miehikkälän alueella liikuntatapahtumana oli liikuntakilpailu, jonka tarkoituksena on kiinnittää nuorten huomio omaan liikkumiseensa ja lisätä päivittäisen liikkumisen määrää. Kilpailussa kunkin oppilaan liikuntasuoritukset kirjataan erilliseen tulokorttiin. Palautettujen korttien perusteella arvottiin palkintoja, ja palautuneiden korttien määrän perusteella kilpailu koettiin onnistuneeksi.

Riihimäen seudulla järjestettiin keväällä 2010 yläkoulujen välinen I Sankarisähly lopputurnaus. Turnauksessa pelasivat koulujen sisäisistä alkukarsinnoista jatkoon selvinneet luokat (2/luokka-aste/koulu). Turnauksen tavoitteena oli liikunnallisuuden lisääminen, sekä erityisesti yhteenkuuluvuuden tunteen ja yhteisöllisyyden vahvistaminen.

3 TYÖSKENTELYN TULOKSIA

Oppitunneilla käytettiin interaktiivista äänestyslaitteistoa, jonka avulla oppilaat kertovat mielipiteensä esitettyihin kysymyksiin anonyymisti. Seuraavassa esitellyt tulokset luokkatyöskentelystä ovat em. menetelmän avulla kerättyjä.

3.1 Virolahden ja Miehikkälän ylä- ja alakoulut sekä lukio

Virolahden ja Miehikkälän kouluilla järjestettiin yhteensä 32 tilaisuutta, tavoitettiin 1340 oppilasta. Tavoitetuista kaikki, varsinkaan alakouluikäiset, eivät kuitenkaan osallistuneet äänestyksiin, joiden tuloksia seuraavassa:

Vastanneista alakoululaisista 83,9 % oli sitä mieltä, että aikuisten pitäisi puuttua nuorten tupakointiin ja alkoholinkäyttöön nykyistä tehokkaammin.

72,8 % 7. luokkien oppilaista kokee toisten tupakoinnin häiritseväksi.

49,5 % yläkoulun oppilaista oli sitä mieltä, että nuorten alle 18-vuotiaiden alkoholinkäyttöön pitäisi puuttua nykyistä tehokkaammin.

50,6 % yläkoulun ja lukion oppilaista kertoi olleensa tai epäili olleensa päihtyneen kuljettajan kyydissä.

41,8 % lukiolaisista käyttää alkoholia useammin kuin kerran kuussa. 29 % käyttää yleensä kerralla enemmän kuin 6 annosta. 25,6 % on loukannut itsensä humalassa. 28,6 % on ollut sukupuoliyhdyntänsä siten, että se tapahtui humalassa ja sitä ei olisi tapahtunut selvin päin.

Oppituntien palaute (1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)

Sain oppitunnilla uutta tietoa	ka 3.6
Osallistuin aktiivisesti työskentelyyn	ka 3.1
Ehkäisevää työtä tarvitaan koulullamme	ka 3.7

3.2 Hausjärven koulu

Hausjärven koululla järjestettiin yhteensä 4 tilaisuutta, joissa tavoitettiin 98 oppilasta. Oppitunneille osallistuneista 49,3 % oli tyttöjä ja 50,7 % poikia.

75,2 % oppilaista on sitä mieltä, että alle 18-vuotiaiden alkoholin käyttöön pitäisi puuttua nykyistä tehokkaammin. Tärkeimmäksi puuttujaksi nousivat vanhemmat, mutta myös koulun ja ehkäisevän työn merkitys korostui.

Oppilaista 32,5 % ilmoitti joskus olleensa, tai epäili joskus olleensa päihtyneen kuljettajan kyydissä.

Oppilaiden palaute oppitunnista (1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä):

Sain oppitunnilla uutta tietoa	ka 3.4
Osallistuin itse aktiivisesti työskentelyyn	ka 3.2
Ehkäisevää työtä tarvitaan koulullamme	ka 3.9

3.3 Harjunrinteen koulu

Harjunrinteen koululla järjestettiin yhteensä 4 tilaisuutta, joissa tavoitettiin 63 oppilasta. Oppitunneille osallistuneista 49,3 % oli tyttöjä ja 50,7 % poikia.

47,2 % oppilaista on sitä mieltä, että alle 18-vuotiaiden alkoholin käyttöön pitäisi puuttua nykyistä tehokkaammin. Nykyiseksi puuttumiseksi katsottiin lähinnä poliisin toiminnat, vanhempien vastuuta korostettiin.

Oppilaista 32,8 % ilmoitti joskus olleensa, tai epäili joskus olleensa päihtyneen kuljettajan kyydissä.

Oppilaiden palaute oppitunnista (1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä):

Sain oppitunnilla uutta tietoa	ka 3.8
Osallistuin itse aktiivisesti työskentelyyn	ka 3.6
Ehkäisevää työtä tarvitaan koulullamme	ka 3.4

3.4 Karan koulu

Karan koululla järjestettiin yhteensä 6 tilaisuutta, joissa tavoitettiin 122 oppilasta. Oppitunneille osallistuneista 43,5 % oli tyttöjä ja 56,5 % poikia.

66,5 % oppilaista on sitä mieltä, että alle 18-vuotiaiden alkoholin käyttöön pitäisi puuttua nykyistä tehokkaammin.

Oppilaista 32,4 % ilmoitti joskus olleensa, tai epäili joskus olleensa päihtyneen kuljettajan kyydissä.

Oppilaiden palaute oppitunnista (1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä):

Sain oppitunnilla uutta tietoa	ka 3,5
Osallistuin itse aktiivisesti työskentelyyn	ka 2,9
Ehkäisevää työtä tarvitaan koulullamme	ka 3.4

3.5 Lopen yläkoulu

Lopen yläkoululla järjestettiin yhteensä 5 tilaisuutta, joissa tavoitettiin 109 oppilasta. Oppitunneille osallistuneista 60,5 % oli tyttöjä ja 39,5 % poikia.

61,1 % oppilaista on sitä mieltä, että alle 18-vuotiaiden alkoholin käyttöön pitäisi puuttua nykyistä tehokkaammin. Puuttumisessa keskeisimpänä oppilaat pitivät vanhempia, mutta myös toisten nuorten osuutta korostettiin.

Oppilaista 41,5 % ilmoitti joskus olleensa, tai epäili joskus olleensa päihtyneen kuljettajan kyydissä.

Oppilaiden palaute oppitunnista (1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä):

Sain oppitunnilla uutta tietoa	ka 3.1
Osallistuin itse aktiivisesti työskentelyyn	ka 2.7
Ehkäisevää työtä tarvitaan koulullamme	ka 3.3

3.6 Pohjolanrinteen koulu

Pohjolanrinteen koululla järjestettiin yhteensä 6 tilaisuutta, joissa tavoitettiin 124 oppilasta. Oppitunneille osallistuneista 51,4 % oli tyttöjä ja 48,6 % poikia.

66,3 % oppilaista on sitä mieltä, että alle 18-vuotiaiden alkoholin käyttöön pitäisi puuttua nykyistä tehokkaammin. Puuttumisessa keskeisimpänä oppilaat pitivät vanhempia, mutta myös toisten nuorten osuutta korostettiin.

Oppilaista 33,6 % ilmoitti joskus olleensa, tai epäili joskus olleensa päihtyneen kuljettajan kyydissä.

Oppilaiden palaute oppitunnista (1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä):

Sain oppitunnilla uutta tietoa	ka 3.6
Osallistuin itse aktiivisesti työskentelyyn	ka 3.2
Ehkäisevää työtä tarvitaan koulullamme	ka 4.1

3.7 Sankarisählyturnaus

Sankarisählyturnauksen palaute kerättiin Internet-kyselynä tapahtuman jälkeen. Kyselyyn vastasi yhteensä vain 46 oppilasta, hekin kaikki yhdeltä koululta. Otoksen vastaukset näyttävät seuraavalta:

28,3 % vastanneista kertoi turnauksen lisänneen liikunnallisuuttaan.

45,7 % kertoi turnauksen lisänneen yhteenkuuluvuuden tunnetta luokassaan.

84,8 % arvioi turnauksen yleisarvosanaksi *hyvä* tai *kiitettävä*.

93,5 % kokee vastaavien turnausten järjestämisen melko – tai erittäin tärkeäksi

3.8 Palaute yhteistyökoulujen rehtoreilta

Vastauksia saatiin 4 yhteistyökoululta. Arviointi annettiin asteikolla 1-5, jossa 5=täysin samaa mieltä ja 1=ei lainkaan samaa mieltä.

- 1) Kouluilla on ollut riittävän suuri vaikutusvalta hankkeen toimintojen sisältöihin ka. 3.3
- 2) Tiedonkulku ollut toimivaa yhdistyksen ja koulujen välillä sekä koulujen sisällä ka. 3.0
- 3) Toimintojen suunnittelu ollut perusteellista ja tavoitteellista ka. 4.3
- 4) Toiminnot on toteutettu riittävän laajasti ka. 4.0
- 5) Hankkeen avulla kerättyä tietoa on pystytty hyödyntämään esim. terv.tiedon opetuksessa tai oppilashuoltoryhmien työskentelyssä ka. 4.0
- 6) Sankarisähly –turnaus oli tapahtumana onnistunut ka. 4.8

4 TOIMINNAN JATKUVUUS JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Vanhemmat, mutta myös esim. opettajat, kouluterveydenhoitajat sekä nuorisotyöntekijät ovat lasten ja nuorten elämästä välittömimmin vastuussa olevia lähiaikuisia. Heidän tehtävänä on luoda keskinäiseen luottamukseen ja tasavertaisuuteen perustuvat yhteistyökäytännöt lasten ja nuorten elämää koskevissa kysymyksissä. Kaiken kaikkiaan ehkäisevää työtä tekevältä aikuiselta vaaditaan lasten ja nuorten elämäntilanteiden ja asenteiden tiedostamista sekä kannustavaa suhtautumista. Samalla hänen on tiedostettava oma vastuunsa lapsen ja nuoren kasvun mallina. Toimintaedellytyksiä voidaan parantaa alueellisella verkostotyöskentelyllä (terveys-, nuoriso-, opetus- ja sosiaalityö). Omaa osaamista ja yhteistyötä voidaan vahvistaa myös täydennyskoulutuksen avulla.

Toteutettujen ehkäisevän päihdetyön toimintojen vaikuttavuuden kannalta on erittäin tärkeää, että toiminta jatkuu. Pitkäjänteisellä alueellisella yhteistyöllä voidaan pitkällä tähtäimellä vaikuttaa alueen nuorten asenteisiin ja elämään. Säännölliset hyvinvointi- ja palautekyselyt, sekä kohdennettu työskentely vanhempainiltoineen luovat jatkuvan toimintamuodon, joka on mahdollista juurruttaa pysyvästi palvelujärjestelmään. Vaikuttavuutta pystytään arvioimaan vuosittain toistettavilla vertailukelpoisilla kyselyillä, arviointiryhmän tapamisilla ja sisäisellä itsearviointilla.

Hankkeen toimintoja arvioidaksemme järjestämme syksyllä 2010 arviointiseminaarin. Seminaarissa arvioimme yhteistyötahojemme kanssa hankkeen onnistumista vuosina 2008–2010 sekä asetettujen tavoitteiden toteutumista kuntakohtaisesti. Arviointi perustuu oppilaille suunnattuihin hyvinvointi- ja palautekyselyihin, ryhmäinterventtioiden raportteihin, sidosryhmien kokemuksiin sekä sisäiseen laadulliseen arviointiin. Lisäksi arviointiryhmässä Riihimäellä on mukana koulujen oppilasedustus, joiden avulla projektin ensisijaisten edunsaajien kvalitatiivinen näkemys saadaan sisällytettyä arviointiaineistoon.

Toiminnan jatkolle ja laajennukselle kohdepaikkakunnilla ulkopuolinen rahoitus on edelleen tärkeä edellytys. Talouden ollessa taantumavaiheessa kunnat joutuvat säästämään kaikessa, ja valitettavasti ehkäisevä työ on usein ensimmäisten säästökohteiden joukossa. Taantuma kuitenkin lisää muun muassa syrjäytymistä ja pahoinvointia, joten ehkäisevien toimenpiteiden laiminlyönti aiheuttaa väistämättä uusia ongelmia ja kuluja yhteiskunnalle jatkossa.

Hyvinkäällä 17.5.2010

Jarno Saarinen
hankekoordinaattori
Elämäni Sankari ry

Henrik Norrena
toiminnanjohtaja
Elämäni Sankari ry

LIITTEET:

lehtileikkeitä toiminnasta 8 kpl

yhdistyksen toimintakertomus 2009

tuloslaskelma (OPH-hanke 01-12/2009) 1 kpl

yhdistyksen tuloslaskelma ja tase 2009

yhdistyksen tilintarkastuskertomus 2009